שיעור תרועה בשלש יבבות. פירש בקונטרס שלשה קולות בעלמא כל שהוא ולקמן (דף לד.) אמרינן דאתקיר רבי אבהו בקסרי קסר"ק קש"ק קר"ק משום דמסופק בתרועה דקרא אי תרועה ממש מה שאנו קורין תרועה דהוא ילולי ליל לו שבריס דגנוחי גנח או שבריס ותרועה שניהם צריך לתרועה דדלמא גנוחי גנח וילולי ליל וצריך ליזהר בשבריס שלא יהא מאריך על כל אחד בפני עצמו כג' יבבות של שלשה קולות כל שהוא דאם כן נעשה תקיעה ולא שבריס דהא שיעור תקיעה כתרועה ושיעור תרועה כג' יבבות וגראה שחייב אדם להאריך בתקיעה של קסר"ק יותר משל קש"ק ובשל קש"ק יותר משל קר"ק דהא שיעור תקיעה כתרועה וקסר"ק אנו עושים משום ספיקא דגנוח וילל נמצא שצריך להאריך בתקיעות של קסר"ק כשיעור שלשה שבריס וג' יבבות ובתקיעות של קש"ק כשיעור ג' שבריס דהא עבדינן קש"ק משום ספיקא דגנוחי גנח ובתקיעות של קר"ק כשיעור תרועה שהוא ילולי ליל ומיהו אם מאריך בכל התקיעות כתקיעות קסר"ק אין לחוש דיכול להאריך כמו שילא כדתנן ומשך בשניה כשתים אין בידו אלא אחת ומטעם זה נמי אין לחוש אם עשה תרועה וממשה שבריס שהשבריס במקום תרועה והוי לה תרועה אריכתא כמו שאנו מאריכין ביבבות וריב"ש והר"י בן הר"ר מאיר מפרשים דיבבא היא שלש כחות של כל שהוא ממלאת תרועה תשע כחות ושיעור תקיעה כך היא ולפירושם אין לחוש אם מאריך קצת בשבריס ולריך למשוך לתקיעה של קסר"ק ולפירושם כשיעור ג' שבריס ותשע כחות ומי שלא משך התקיעות כשיעור הזה ומשך קצת בשבריס לא קייס מלוה לא כמר ולא כמר ודינו חנגאל פי' כפירוש הקונטרס ועכשיו נוהגין לתקוע בישיבה לאחר קריאת התורה שלשים קולות ג' קסר"ק וג' קש"ק וג' קר"ק ובתפלה מוקעין אמלכיות קסר"ק ואזכרונות קש"ק ואשפרות קר"ק ולפוס סוגיא דכולה פירקין היה ראוי לתקוע בשעת תפלה אמלכיות קסר"ק קש"ק קר"ק וכן אזכרונות וכן אשפרות[ב] או לאחר תפלה כולהו[ג] אבל קודם תפלה לא אשכחן כדתנן מי שבירך ואח"כ נתמנה לו שופר אלא אשכחן בפרק קמא לעיל (דף טז.) למה תוקעין ומריעין בשהן יושבין ותוקעין ומריעין בשהן עומדין כדי לערבב את השטן והיינו כדעבדינן ומיהו לכאורה נראה לתקוע בתפלה כמו כן אמלכיות אזכרונות ושופרות דמקיעת דיחידאי מיתבעי למיהוי [ועיה] תערי"ת תש"ת תר"ת והם מאה ועל מנהג אנו היה תמיה ר"ת דקסר"ק אל מלכיות וקש"ק דזכרונות וקר"ק דשופרות קותנין זה את זה דאי גנח ויליל כולהו בעי למיעבד קש"ק ואי גנח לחוד כולהו בעי למיעבד קש"ק ואי יליל כולהו קר"ק והנהיג רבינו תם במקומינו לתקוע גם אזכרונות ואשפרות קסר"ק כמו במלכיות דהשתא נפיק מכל פפיקי[ד] וליכא אלא הפסק[ה] ובהכי סגי שלא לשנות המנהג ביותר[ו] דהא אתמרינן שמע תשע תקיעות בע' שעות ביום יצא ונראה שיש קצת ליתן טעם על המנהג אנו[ז] דסבר לה כמאן דאמר בסמוך אחת מדברי תורה ושתים מדברי סופרים וכיון שעשו בישיבה כל הספיקות של תורה היכי נפיק הא תניא בס"פ (דף לד:) תקיעות וברכות של ראש השנה ויום הכפורים מעכבות זו את זו אלמא בעדן אלותא בעי למיעבד אלו פירכא היא דאע"ג דמשמע מתוך פי' הקונטרס[ח] דאם בירך ולא תקע או תקע ולא בירך פירוש בירך מלכיות וזכרונות ושופרות אי אפשר לומר כן דהתניא לקמן (שם) שתי עיירות באחת תוקעין ובאחת מברכין כשהוא סוך סוך לתוקעין ואין סוך למקום שמברכין ותנן מי שביריך ואח"כ נזדמנה לו שופר משמע שבלא שופר יכול לברך אלא תקיעות וברכות מעכבות זו את זו הייו שהתקיעות מעכבות זו את זו והברכות מעכבות זו את זו כשמברך מלכיות זכרונות ושופרות יברך אלשתן או לא יברך כלל וכן תקיעות שבריס תרועות אם בקי בשלשתן יתקע ואם לאו לא יתקע ולריך לדקדק באותן שלשים קולות שאנו תוקעין בישיבה שכשמסיים השלשה קשרקי"ס ומתחיל הקשקי"ס או כשמסיים הקשקי"ס ומתחיל הקרקי"ס למה לי שתי תקיעות זו אחר זו ממה נפשך יפטר בתקיעה אחת דאי גנח ויליל הרי יצא בשלשה קשר"ק ואי גנח לחוד אותה תקיעה אחרונה של קשר"ק אחרון תעלה לו למנין קש"ק וכן אם יליל אותה תקיעה אחרונה של קש"ק אחרון תעלה לו למנין קר"ק ושמא כיון שעשו התקיעה לשם פשוטה שאחר התרועה לא רצו שתעלה לשם פשוטה שלפניה ומיהו אשכחן[ט] ומשך בשניה כשתים שהיתה עולה לשתים אי לאו משום דפסקוקי תקיעה בתרתי לא מפסקינן:

נעבריה

[א] בקטן שהגיע לחינוך כאן בקטן שלא הגיע לחינוך: והמתעסק לא יצא. (מ) [ב] [ג] [ד] [ה] [ו] [ז] [ח] [ט]

[א] שיעור תרועה כשלש יבבות. (מ) [ב] [ג] [ד] [ה] [ו] [ז] [ח] [ט]

[ג] א מיי' פ"ג מהלכות שופר הל' ז טור ת"ח סי' תקפח [וסו"ע ת"ח סי' תקלז סעי' ת בהג"ה]:

נא ב טוש"ע ת"ח סי' תקפט סעיף ח:

נב ג מיי' פ"ג מהלכות שופר הלכה ת טוש"ע ת"ח סי' תקל סעיף ח:

נג ד ה מיי' שם הל' ד טוש"ע ת"ח שם סעיף ג:

נד ו מיי' שם טוש"ע ת"ח שם סעיף ו:

ז [מיי' שם הלכה יג]:

נה ח מיי' פ"ח מהלכות תפלה הל' ט טוש"ע ת"ח סי' קכד סעיף ת וטור ת"ח סי' תקלא:

ט [מיי' פ"ת מהל' שופר הל' ת]:

נו י מיי' פ"ג מהלכות שופר הל' ת טוש"ע ת"ח סי' תקל סעיף ת:

רבינו חננאל

בקטן שהגיע לחינוך כר' יוחנן דאמר והוא בן עשר ובן י"א, ואין מעכבין אותן מלתקוע, ודייקינן הני מילי דיעבד אבל לכתחלה לא בקטן שלא הגיע לחינוך. אין מעכבין אותן מלתקוע ביום טוב ואפילו שלא להתלמד. [**מתני'**] **סדר תקיעות שלש של שלש שלש.** פירוש שלש תקיעות ובכל אחת שלש נמצאו כולן תשע. וקימא לן דאית לן לאורוכי בתרועות כל מה דבעי. וכך מנהג בכל ישראל. פירוש **שלש יבבות.** שלש תרועות זו אחר זו דבוקות. ושלשה שברים הן בניחותא ומעט הפסק בינתים. נמצא שיעור שלשה שברים יותר משלש יבבות. לפיכך אמר אביי בהא ודאי פליגי. והן תר"ת תר"ת תר"ת. שיעור תקיעה כג' תרועות. ואקשינן עלה והתניא שיעור תקיעה כתרועה. ופרקינן תנא דידן קא חשיב דכולהו באבי הכי קתני, שיעור שלש תקיעות כשלש תרועות, נמצא(ת) דכל תקיעה אחת כתרועה ולישא פלוגתא בינייהו. **ותוב** תנינן שיעור תרועה שלש יבבות והתניא שיעור תרועה שלש שברים, פי' יבבות זו אחר זו, שברים בניחותא והפסק בינייהן. אמר אביי בהא ודאי פליגי דכתיב יום תרועה ומתרגמינן יום יבבא, וכתיב באימיה דסיסרא בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא. וחזלקו בבירור לשון הקודש מאי משמע ותיבב, ושואה רבנן להאי ותיבב כגון סימן, תנא דידן סבר ילולי ילילה אם סיסרא, ותנא ברא סבר גנוחי גנחה.

קטן שהגיע לחינוך. מתעסקין בהן שילמדו וכל שכן שאין מעכבין: מתעסק הוא דלא. שאינו מתכוין לתקיעה ואפילו דלאו מצוה אלא מנצח עצומי או שהיה נופח בשופר ועלתה בידו תקיעה אבל תוקע לשיר שמתכוין לתקיעה בעלמא יצא: **אבל פיפא נמי מתעסק.** ולעולם הסומע מן המשמיע לעצמו אלא מתכוון להוציא את השומעין לא יצא: **מתני' סדר תקיעות שלש כו'.** אחת למלכיות ואחת לזכרונות ואחת לשופרות: **שלש של שלש שלש.** תקיעה ותרועה ותקיעה לכל אחת ואחת: **שלש יבבות.** שלש קולות בעלמא כל שהוא: **תקע בראשונה.** פשוטה שלפני התרועה תקע כדלרכה: **ומשך בשניה.** תקיעה של אחר התרועה משך כשתים לצאת בה ידי שתים שהיה צריך לעשות זו (ג) פשוטה שלאחריה המלכיות ופשוטה שלפניה לזכרונות: **אין בידו אלא אחת.** דספוקי תקיעה אחת לשתים לא מפסקינן: **מי שביריך.** התפלל תפלת מוספין וביריך תשעה ברכות: **תוקע ומריע ותוקע שלש פעמים.** תוקע ומריע ותוקע בשביל מלכיות וכן בשביל זכרונות וכן בשביל שופרות: **גמ' תנא דידן קא תשיב דכולהו בני.** והכי קאמר שיעור (ג) שלש תקיעות כשלש התרועות: **ותנא בראש קא תשיב דחדא בנא.** שיעור התקיעה כשיעור התרועה ותרוייהו חדא מילתא אמרי: **שברים.** ארוכים מיבבות: **אמר אביי בהא ודאי פליגי.** אע"ג דאוקימנא דבריסא לא פליגי על כרחך בהא קיפא פליגי דלית לנמרוי בה מידי אחייו פלוגתא: **דמתרגמינן.** תרועה יבבא ובאימיה דסיסרא כתיב נמי אאי ליסנא ותיבב: **מאן דאמר שברים סבר גנוחי גנח.** כאדם הגונח מלגו כדרך החולים שמאריכין בגנימותיהן: **ילולי יליל.** כאדם הבוכה ומקונן קולות קלרים סמוכין זה לזה: שאין

[ד] כפי הגראה מפרש"י תקריס פס תיפוס הלגו מתעסק הוא דלא יצא, ג) [נעיל כח.], ג) [נעיל כח.], ד) [נעיל כח.], ה) [נקמן לד.], ו) [שם], ז) [נקמן לד: ד"ה תקיעות], ח) [נעיל כ. כח.].

תורה אור השלם

1. וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם: במדבר כט א

2. בְּעַד הַחַלּוֹן נִשְׁקָפָה וַתֵּיַבֵּב אֵם סִיסְרָא בְּעַד הָאֶשְׁנָב מְדוּעַ בֹּשֵׁשׁ רִכְבּוֹ לָבוֹא מְדוּעַ אֲחֲרוּ פַּעֲמֵי מַרְכְּבוֹתָיו: שופטים ה כח

3. וְהָעֲבַרְתָּ שׁוֹפַר תְּרוּעָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בְּיוֹם הַכִּפֻּרִים תַּעֲבִירוּ שׁוֹפָר בְּכָל אַרְצְכֶם: ויקרא כה ט

הגהות הב"ח

(מ) גמ' והמתעסק לא יצא מתעסק הוא דלא יצא הא מוקמ: (ג) רש"י ד"ה ומשך בשניה כו' שהיה צריך לעשות זו אחר זו פשוטה שלאחריה: (ג) ד"ה תנא דידן כו' וה"ק שיעור השלש תקיעות כשיעור שלש התרועות: (ד) תוס' ד"ה שיעור וכו' שפי' בערך שיעור הלכן דמהמירין ותוקעין שלשים כדימפין:

גליון הש"ס

מתני' שיעור תרועה בשלש יבבות. אף לתרגום תרועה יבבא ל"ל דאין יבבא דממני' כיבבא דתרגום וכעין מה דאמרינן לשון תורה לחוד ולשון גמ' לחוד [חולין דף קלו ע"ב] הגרא"ם ברא"ם ג יא ד"ה לא דשא לשון עשב:

מוסף רש"י

איכוון ותקע לי. תתכוין לתקוע בשמי להוציאני ידי חובתי (לעיל כח:). **תקע בראשונה.** פשוטה שלפני תרועת המלכיות (לעיל כח.). **ומשך בשניה.** בפשוטה של אחתים, בשתים. ותכוין לצאת בה אף ידי פשוטה שלפני תרועת הזכרונות שעתיד עליו לתקוע תיקוף לזו (שם) לפי שהיה צריך לתקוע כאן ג' תקיעות לרופות, אחת לפשוטה לאחריה דמלכיות ואחת לפשוטה לפניה לזכרונות (לעיל כז.). **גונח.** לועק מכאב לבו (תמורה טז:).

מוסף תוספות

א. הא אחת יש לו ואע"פ שהיא ארוכה. ריטב"ש. ב. דאי גנח ויליל הוא לא עבדינן כלום אזכרונות ושופרות ואי תש"ת הוא לא עבדינן אמלכיות ושופרות ואי תר"ת הוא לא עבדינן אמלכיות

זוכרונות. רשב"ם. ג. דמשמע דבעידן צלותא היה החיוב. תוס' ישנים. ד. שהרי בתשר"ת הם ג' מיני תרועות ואע"פ שאפשר שהדין הוא בתש"ת או תר"ת. ריטב"ש. ה. או של בין תקיעה שלפניה לתרועה או בין תקיעה של אחריה לשברים. תוס' ישנים. ו. וכדי שלא לשנות המנהג יותר לא חיישינן אהפסק. תוס' הרא"ש. ז. למה נהגו לתקוע תשר"ת למלכיות ותש"ת לזכרויות ותר"ת לשופרות ואינם כולם על דעת אחד. ריטב"ש.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

מסורת הש"ס

עין משפט נר מצוה

1) שאין תלמוד לומר בחדש השביעי. דהא כתב לן בכמה מקומות ביום הכפורים בחדש השביעי הוא והכא יום"כ כתיב: **והעברת.** פשוטה משמע העברת קול אחד: **ביום"כ תעבירו.** הרי העברה תחילה וסוף ותרועה כתיבא בינתים1): **ומנין שלש של שלש שלש.** מנין דהכך פשוטה לפניה ולאחריה ותרועה באמצע עבדינן תלתא זימני למלכיות תרא ולזכרונות תרא ושופרות תרא: **פ"ל.** תרועה תלתא זימני לכל אחת פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה: **ומנין ניתן אף האמור של זה בזה כו'.** לפי ששלש תרועות הללו לא נאמרו במקום אחד שהשתים נאמרו בראש השנה והאחת ביובל מנין ניתן האמורות בראש השנה ביובל וניתן האמורה ביובל בר"ה שיהו כאן וכאן שלש: **שביעי שביעי לג"ש.** נאמר בר"ה בחדש השביעי ונאמר ביובל והעברת שופר תרועה בחדש השביעי: **ומה מעיקרא אייתי בהיקישא.** לגמוד זה מזה מנין שבשופר ופשוטה לפניה ולאחריה גמר ר"ה מיובל בהיקישא דאין ת"ל בחדש השביעי אינו אומר תרועות של חדש השביעי אלא להקיש כל תרועות של חדש השביעי שיהו שוות: **ולסוף גמר בג"ש.** ניתן האמור של זה בזה הא נמי מיתי בהיקישא דאי כדכתיבן שיהו שתים בר"ה ואחת ביובל אין תרועות של חדש השביעי שוות: **ה"ק אי לאו ג"ש.** אי לא נאמרה ג"ש זו למשה מסיני לדורה הייתי מביא הכל בהיקישא2) כלומר מעצמו: **והאי הנא מייתי לה ממדבר.** שתהא פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה: **תקיעה בפני עצמה כו'.** דלא תימא חדא היא והכי קאמר היו תוקעין תרועה אלא ה"ק ותקעתם תקיעה ואחריה תריעו תרועה: **או אינו אלא.** אחת היא והכי קאמר היו תוקעין תרועה: **כשהוא אומר שתקעו ולא תריעו.** מכלל דבמסעות תתקעו ותריעו קאמר ותרועה לא קרי לה תקיעה הרי על כרחך תקיעה בפני עצמה כו':

שאין ת"ל בחדש השביעי ומה ת"ל בחדש השביעי שיהו כל תרועות החדש השביעי זה בזה ומנין לשלש של שלש ת"ל [1]והעברת שופר תרועה [2]שבתון זכרון תרועה [3]יום תרועה יהיה לכם ומנין ליתן את האמור של זה בזה ושל זה בזה ת"ל שביעי שביעי לגזירה שוה הא כיצד שלש שהן תשע שיעור תקיעה כתרועה שיעור תרועה כשלשה שברים האי תנא מעיקרא מייתי לה בהיקישא והשתא מייתי לה בגזירה שוה הכי קאמר [6]אי לאו גזירה שוה הוה מייתינא לה בהיקישא השתא דאתיא גזירה שוה היקישא לא צריך והאי תנא מייתי לה בג"ש ממדבר דתניא [4]ותקעתם תרועה תקיעה בפני עצמה ותרועה בפני עצמה אתה אומר [5]תקיעה בפני עצמה ותרועה בפני עצמה או אינו אלא תקיעה ותרועה אחת היא כשהוא אומר [5]ובהקהיל את הקהל תתקעו ולא תריעו הוי אומר תקיעה בפני עצמה ותרועה בפני עצמה ומנין שפשוטה לפניה ת"ל ותקעתם תרועה ומנין שפשוטה לאחריה ת"ל תרועה יתקעו ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא אומר אינו צריך הרי הוא אומר [6]ותקעתם תרועה שנית שאין ת"ל שנית ומה ת"ל שנית זה בנה אב שכל מקום שנאמר תרועה תהא תקיעה שניה לה אין לי אלא במדבר בר"ה מנין ת"ל תרועה תרועה לגזירה שוה ושלש תרועות נאמרו בר"ה שבתון זכרון תרועה יום תרועה והעברת שופר תרועה ושתי תקיעות לכל אחת ואחת מצינו למדין שלש תרועות ושש תקיעות נאמרו בר"ה שתים מדברי תורה ואחת מדברי סופרים שבתון זכרון תרועה והעברת שופר תרועה מדברי תורה יום תרועה יהיה לכם לתלמודו הוא בא רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן אחת מד"ת ושתים מדברי סופרים והעברת שופר תרועה מד"ת שבתון זכרון תרועה ויום תרועה יהיה לכם לתלמודו הוא בא מאי לתלמודו הוא בא מיבעי [8]ביום ולא בלילה ואידך ביום ולא בלילה מנא ליה נפקא ליה מביום הכפורים אי [9](ביום) הכפורים יליף נגמור נמי מיניה לפשוטה לפניה ופשוטה לאחריה והעברת תעבירו לא משמע להו אלא מאי דרשי בהו והעברת כדרב מתנא דאמר [7]רב מתנא והעברת דרך העברתו תעבירו דקאמר רחמנא נעבריה ביד ואידך דרב מתנא מדשני (6) בדיבוריה תעבירו ביד לא מצית אמרת דגמר עברה עברה ממשה כתיב הכא והעברת שופר תרועה וכתיב התם [7]ויצו משה ויעבירו קול במחנה מה להלן בקול אף כאן בקול ולהאי תנא דמייתי לה ממדבר אי מה להלן חצוצרות אף כאן חצוצרות ת"ל [8]תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו [9]אי זהו חג שהחדש מתכסה בו הוי אומר זה ר"ה וקאמר רחמנא שופר [2]אתקין רבי אבהו בקסרי תקיעה שלשה שברים תרועה תקיעה מה נפשך אי ילולי ליל לעביד תקיעה תרועה ותקיעה ואי גנוחי גנח לעביד תקיעה שלשה שברים ותקיעה מספקא ליה אי גנוחי גנח אי ילולי יליל מתקיף לה רב עוירא ודלמא ילולי הוה וקא מפסיק שלשה שברים בין תרועה לתקיעה דהדר עביד תקיעה תרועה ותקיעה מתקיף לה רבינא ודלמא גנוחי הוה וקא מפסקא תרועה בין שברים לתקיעה דהדר עביד תש"ת אלא רבי אבהו מאי אתקין אי גנוחי גנח הא עבדיה אי ילולי יליל הא עבדיה מספקא ליה דלמא גנח ויליל אי הכי ליעבד נמי איפכא תקיעה תרועה שלשה שברים ותקיעה דלמא יליל וגנח סתמא דמילתא כי מתרע באיניש מילתא ברישא גנח והדר יליל: תקע בראשונה ומשך בשניה כשתים: אמר רבי יוחנן שמע

תשע

נעבריה ביד. פירוש שיאחזנו בידו ויתקע ולא שיניחנו על גבי שום דבר ויתקע ופירוש הקונטרס עיקר:

מתשעה

תלמוד לומר ותקעתם. והדר תרועה: **שאין פ"ל שניה.** שכבר אמר ותקעתם תרועה ונסע מחנה פלוני כי הדר אמר ותקעתם תרועה ונסע מחנה פלוני פשיטא דשניה היא: **הכא תקיעה שניה לה.** והכי קאמר ותקעתם תקיעה שניה דשלש תרועות נאמרו בר"ה שבתון זכרון תרועה יום תרועה והעברת שופר תרועה מד"ת יום תרועה יהיה לכם לתלמודו הוא בא מאי לתלמודו הוא בא מאי לתלמודו הוא בא כו' וכו': **אמר מר"ת.** מרי קמא דרוש לגמייא דקתני וחזיל והעברת שופר תרועה שבתון זכרון תרועה מד"ת כלומר מכאן נלמוד שתים יום תרועה יהיה לכם לא תדרשיה לגמייא שהרי לתלמודו הוא בא מופנה לג"ש שדרש תרועה תרועה לג"ש אלא סופרים אמרוה כדי להשוות מלכיות וזכרונות ושופרות לתקיעותיהן: **רבי שמואל בר נחמני אומר כו' מאי לתלמודו הוא בא.** בשלמא תד לג"ש אידך למאי: **לא משמע ליה.** למדרש מייתי פשוטה לפניה (6): **דרך העברתו.** למעוטי הכהו ותקע בו כדאמרן (לעיל דף מז.): **נעבריה ביד.** ומי לאו דהדר כתביה לא הוה משמע תעבירו לשון תקיעה: **מספקא ליה.** ועבד תרווייהו: **ודלמא גנוחי הוא.** ואין לך לעשות תרועות יבנות וקא מפסקא תרועה בין שברים לפשוטה שלאחריה: **ודלמא ילולי היא.** ואין לנו שברים וקא מפסקי שברים דקשר"ק דר' אבהו בין תקיעה לפשוטה לתרועה ואין כאן פשוטה לפניה: **כרישא גנוחי גנח.** גנימות תרוכות קומפלייני"א בלע"ז: **והדר מילול.** לרלדי"ר בלע"ז:

תשע

נז א טוס"ע ס"ח סי' תקפח סעיף ח:

נח ב מיי' פ"ג מהל' שופר הל' ב טוש"ע ס"ח סי' תקל סעיף ב:

הגהות הב"ח

(**א**) גמ' ולאיך דרב מתנא מדשני קרא בדיבוריה:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה ה"ק אי לאו גזירה שוה כו' כלומר מעצמו. עיין סוכה דף לא ע"א רש"י ד"ה לא מקשינן ול"ע:

לעזי רש"י

קומפליינ"א [קומפליינ"ץ]. קולות עצובים. ריצידי"ר. לילל (צלילים קצרים).

רבינו חננאל

ולא נתבדר הדבר כדברי אחד מהן, והיו כל ישראל כולן עושין זה זה, דבריר להו דתרוויהו תרועה היא. ונהגו העם לעשות תשר"ת תר"ת תש"ת שלש פעמים. ובא ר' אבהו ומצא עיירות תוקעין תש"ת ואחרים [היו תוקעין תר"ת], ואע"פ שגם שלשה שברים תרועה היא. ואחרים היו תוקעין תשר"ת. ודומה שמשום ספק עשו כך, שהיו אומרים אם התשר"ת הוא האמת, הרי הפסיק בין התשר"ת השני, התר"ת והתש"ת. ותיקן שיהו עושין תשר"ת תשר"ת תשר"ת, וכן תר"ת תר"ת תר"ת, וכן תש"ת תש"ת תש"ת. ואמר איזה מהן ודאי עשינוהו בלי הפסקה ביניהן ואע"פ שכולם תרועה הם, השלים ביניהם שיהו הכל נוהגין מנהג אחד ולא תיראה חלוקה, ואמר להן מכל מקום נמצאו תקיעות זו אחר זו בלי הפסק בינתיים. ולפיכך נהגו הכל כמנהג הזה לתקוע מיושב כמו שתיקן ר' אבהו, ועליהן מברך התוקע ברכת התקיעה. ואע"פ שאינו על סדר הברכות, וצבור צריכין לתקוע על סדר הברכות, מיהו ברכות אינן מעכבות אותן התקיעות. ומפני שכבר יצאו הציבור ידי חובה, לפיכך נהגו לתקוע במלכיות תשר"ת, בזכרונות תר"ת ובשופרות תש"ת, להודיע שהכל אחד הן, והכל יצאו ידי חובה ולא נשאר בדבר ספק. והא דאמר ר' יוחנן שמע

מוסף רש"י

או אינו אלא תקיעה ותרועה אחת היא. מלוה אחת הן ומדא מצוה לו (סוכה נג:). **ת"ל תרועה יתקעו.** כלומר אחר התרועה יתקעו (שם). **דרך העברתו.** כדכתיב אל שופרי עבריו בגלגלו בבסמה מחיים (לעיל כד:). **שהחדש מתכסה בו.** לרחוקים, כגון שחרית לבני מערב וערבית לבני מזרח, לפי שקבעה היא סמוך לאחיזה (לעיל ח:) שהלבנה אינה נראית בעולם לכל העולם דכתיב חדש בכסה (סנהדרין יא:) שהלבנה מתכסה בו שאינה נראית לכל אדם אלא שחרית ליושבי מזרח וערבית ליושבי מערב, כלומר (לעיל כ:) עשרים ואלכע שעות מתכסה סיהרא (ביצה טז:). **הוי אומר זה ר"ה.** שתנה בראש חדש, אבל שאר חגים בתמנע החדש הם (סנהדרין שם) **דאלו שאר יו"ט** כבר נתמלאה הלבנה במקצת ונראית לכל מקום (ביצה שם). בכסה ליום חגנו, אבחדש קלי, תקעו בחדש הלבנה שופר כשהוא מתכסה ביום חגנו (שם).

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

מתשעה בני אדם כאחד לא יצא. כך כתוב בספרים והקשה בקונטרס אמאי לא יצא הא משיקינן לעיל דתרי קלי מתרי גברי [א] משמעי ופי' דגרסינן במוספתא מתשעה בני אדם כאחד יצא ואפי' בסירוגין ונראה לקיים גרסת הספרים מתשעה בני אדם כאחד לא יצא משום דאין לפניה ופשוטה לאמריה [ב] כיון שהכל ביחד והשמע גרס שפיר תקיעה מזה ותרועה מזה יצא דהיינו זה אחר זה [ג] וסרוגין פי' קרוגין הפסקות הרבה שתוקע ומפסיק ושוהה לעשות התרועה עד לאחר שעה [ד]: **לדידי לא סבירא לי.** כלומר שהוא צריך לחזור לראש כשהה כדי לגמור כולה ולא שיהא צריך להפסיק כשמגיע למצוות הממונפות אלא מניח ידו על פיו וקורא ק"ש כדאמר ר' יוחנן בפרק מי שמתו (ברכות דף כד:) והיה נראה דקי"ל כוותיה כשהה כדי לגמור כולה דאין חוזר לראש אע"ג דפליגי עליה רב ושמואל בפרק הקורא את המגילה אלא מניח ידו על פיו וקורא ק"ש כדאמר ר' יוחנן בפרק מי שמתו (ברכות דף כד:) והיה נראה דקי"ל כוותיה כשהה כדי לגמור כולה דאין חוזר לראש אע"ג דפליגי עליה רב ושמואל בפרק הקורא את המגילה (מגילה דף יח:) דקי"ל כרבי יוחנן לגבי רב ושמואל כדמוכח בפ' מי שהוציאוהו (עירובין דף מז:) ומיהו כיון דרבי אבהו פליג היה קלת נראה לפסוק כמותו דהוא בתראה ואע"ג דאשכחנא רב יוסף בהסיא דמגילה (שם:) דקאמר נקוט דרב ביבי בידך דרב אמר אין הלכה כרבי מונא ושמואל אמר הלכה כר' מונא אלו משום דלהוי הלכה כרב באיסורי קאמר הכי אלא האמת אומר דשמעינן ליה לשמואל דחייש ליחידאה ונס בפרק מי שמתו (ברכות דף כב:) גבי היה עומד בתפלה ומיס שותתין על ברכיו דפליגי רב אסדא ורב המנונא ומסיק רב אשי דר"ע אם שהה מוחר לראש והכא בדלא שהה [ה] [ו] **וקשה הדבר מאד שהגאון בהגהה"י** [ז] בי"ט אומרים אמת ויציב וממתינין לש"ץ ושותקים עד שיגמור זולתות ומי כמוך שאומר בגאולה [ח] ומיהו היכא דאין שוהין כדי לגמור כולה מתחלתה עד סוף אין לחוש [ט] (כדאביי) בפ' הקורא את המגילה (דף יח:) ולא [י] (כרב יוסף) דאמר מהיכא דקאי לסיפא דאם כן נתת בדיוק לשעורין ולריך לדקדק בתקיעות משום דאמר רב כהנא בפ' החליל (סוכה נג: ושם) אין בין תקיעה לתרועה ותקיעה ולא כלום כרבי יהודה דאמר שלשתן מלוה אחת [יא] וכי קאמר התם דוקא בתחלת תקיעה תרועה תקיעה אבל בין קר"ק לקר"ק יכול לשהות פחות מכדי לגמור קר"ק ולרבנן דתסבי תקיעה בפני עצמה ותרועה בפני עצמה אין לשהות בין זה לזה כדי תקיעה אחת או תרועה אחת: **כך מוציא את הבבל.** מלמד פסק בה"ג דיחיד שטעה ולא הזכיר של ראש חדש יכוין לבו לתפלתו של שליח צבור מתחלה עד סוף ויוצא אע"פ שהוא בקי [יב] ואין ראיה מכאן דהא משקינן דשא"ג אומר אינו מוציא אלא עם שבשדות דאמיסי במגלתה ואינו יכולין להסדיר תפלתם אבל דעיר לא ומיהו בקונטרס משמע לקמן שרוצה לפרש בשלא כוון לבו לגמרי ולא שמע תפלה [יג] וכן משמע דומיא דהיא דברכת הבנים ולפירוש זה מצינו למימר דבלבור היכא דשמעו יוצאין וכן משמע בפרק תפלת השחר (ברכות דף כט.) דאמר רב אסי טעה ולא הזכיר בגבורות גשמים בתחיית המתים מחזירין אותו שאלה בברכת השנים אין מחזירין אותו וכו' מיתיבי טעה ולא הזכיר כו' שאלה בברכת השנים מחזירין אותו כו' ומשני הא ביחיד הא בלבור אי מכי מפני שמועה משליח לבור מיבעי ליה ומסיק אידי ואידי ביחיד הא דלדידכו קודם שומע תפלה הא דלא אדכר קודם שומע תפלה משמע דבלבור יוצא על ידי ש"ל ופפ' לפי מה שפירש עם שבשדות שמועין משליח לבור יוצאין אבל דעיר לא יש לחלק בין היכא דהתפלל וטעה להיכא דלא התפלל כלל [יד] [וע"ע תוס' ברכות כט: ד"ה טעה]:

תשע תקיעות. תרועות נמי קאמר: **מתשעה בני אדם כאחד לא יצא.** תרי קלי לא משמעי כך פירושה לפי מה שכתוב בספרים ולאו מלתא היא דהא אוקימנא (לעיל דף כז.) תרי קלי מתרי גברי משמעי (טו). והא"ג לה במוספתא מתשעה בני אדם כאחד יצא ואפילו כל היום כולו ולא גרסינן תקיעה מזה ותרועה מזה יצא ואפי' בסירוגין כו': **אם שהה.** בסירוגין כדי לגמור את כולו מוחר: **לדידי לא סבירא לי.** מה שהפסקת. דאיתא ליה לר' יוחנן במסכת ברכות (דף כד:) היה קורא קריאת שמע והגיע למצוות מטונפות מניח ידו על פיו וקורא ולא סבירא ליה נמי דמשום שהה יהא צריך לחזור: **לדידך דסבירא לך.** ואתה חולק עלי בשתיהן דכיון דקא בעית מהו לגומרה מכלל דסבירא לך סירוגין מעכבי קרייה ומבעית לך בכמה הוי סירוגין: **תקיעות.** וברכות דעלמא כגון תעניות אין מעכבין זו את זו אם זו אם בירך ולא תקע: **מי שבירך כו': כי נהירנא לך.** לסימן שסיימתי הברכה: **אלא מחבר עיר.** חבורת לבור אבל יחיד מברך את כולו ואח"כ תוקע תשע תקיעות: **דהא דאתי ואם ספק.** ולאי הוא לו אם יצא אלא המברכין ימלא אם עשה ויתפלל ש"ל ויוצאים ידי חובתו ואם יצא אלא המתוקעין שמא כבר עמדו והלכו לביתם: **כשם שש"ל וכו': למה לבור מספלגיס.** בלחש: **מודיע תמיס.** אחר שנתלקו חזרו והודו: **אמר ליה.** ר' חייא לרב דימי: **רבה בר בר חנה נמי.** דמייה דשמעתא הוא: **הכי קאמר.** שנתלקו על רבי יוחנן כשאמר כן:

תשעה תקיעות בתשע שעות ביום יצא [טו] **תניא נמי הכי שמע תשע תקיעות בתשע שעות ביום יצא** [מט] **בני אדם כאחד [לא יצא] תקיעה מזה ותרועה מזה יצא ואפי' בסירוגין ואפי' כל היום כולו ומי אמר רבי יוחנן הכי והאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק בהלל ובמגילה אם שהה כדי לגמור את כולה חוזר לראש לא קשיא הא דרביה הא דידיה לא** [יא] **והא ר' אבהו הוה שקיל ואזיל בתריה דר' יוחנן והוה קרי קריאת שמע כי מטא למבואות מטונפות אישתיק בתר דחליף אמר ליה** [יב] **מהו לגמור א"ל אם שהית כדי לגמור את כולה חזור לראש הכי קאמר ליה לדידי לא סבירא לי לדידך דסבירא לך אם שהית כדי לגמור את כולה חזור לראש ת"ר תקיעות אין מעכבות זו את זו וברכות אין מעכבות זו את זו** [יג] **תקיעות וברכות אין ר"ה ושל יוה"כ מעכבות מ"ט** [יד] **אמר רבה אמר הקב"ה אמרו לפני בר"ה מלכיות זכרונות ושופרות מלכיות כדי שתמליכוני עליכם זכרונות כדי שיבא לפני זכרוניכם לטובה ובמה בשופר: מי שבירך ואח"כ נתמנה לו שופר תוקע ומריע ותוקע: תמצא דלא הוה ליה שופר מעיקרא הא הוה שופר מעיקרא כי שמע להו אסדר ברכות שמע להו רב פפא בר שמואל קם לצלויי אמר ליה לשמעיה כי** [יד] **נהירנא לך תקע לי אמר ליה רבא** [טו] **לא אמרו אלא בחבר עיר תניא נמי הכי כשהוא שומען** [יז] **שומען על הסדר ועל סדר ברכות במה דברים אמורים בחבר עיר** [יח] **אבל שלא בחבר עיר שומען על הסדר ושלא על סדר ברכות ויחיד שלא תקע חבירו תוקע לו ויחיד שלא בירך אין חבירו מברך עליו ומצוה בתוקעין יותר מן המברכין** [יט] **כיצד שתי עיירות באחת תוקעין ובאחת מברכין הולכין למקום שתוקעין ואין הולכין למקום שמברכין פשיטא הא דאורייתא הא דרבנן לא צריכא דאף על גב דהא ודאי והא ספק: כשם שלשלח צבור חייב כך כל יחיד ויחיד וכו': תניא** [כ] **אמרו לו לרבן גמליאל לדבריך למה צבור מתפללין אמר להם כדי להסדיר שליח צבור תפלתו אמר להם רבן גמליאל לדבריכם למה שליח צבור יורד לפני התיבה אמרו לו כדי להוציא את שאינו בקי אמר להם כשם שמוציא את שאינו בקי כך מוציא את הבקי אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן מודים חכמים לרבן גמליאל ורב אמר עדיין היא מחלוקת שמעה [רבי] חייא בריה דרבה בר נחמני אזל אמרה לשמעתא קמיה דרב דימי בר חיננא אמר ליה הכי אמר רב עדיין היא מחלוקת אמר ליה רבה בר בר חנה נמי הכי קאמר כי אמר רבי יוחנן להא שמעתא אפליג עליה ריש לקיש ואמר עדיין היא מחלוקת ומי אמר רבי יוחנן הכי והאמר רבי חנה ציפוראה אמר רבי יוחנן הלכתא** [כא] **כרבן גמליאל הלכתא מכלל דפליגי**

נט א ב מיי' פ"ג מהל' שופר הל' ו סמג עשין מב טוש"ע ת"ס סימן תקפה סעיף ב [ג] [כב מלפפ כלן ומגילה פ"ב דף כ"ח]:

ס ג מיי' פ"ג מהל' ק"ש הלכה יב סמג עשין יט טוש"ע ת"ס סי' סה סעיף ג וסי' עח וסי' פה סעיף ג:

סא ד מיי' פ"ג מהל' שופר הל' ו והלכה ח טוש"ע ת"ס סי' תקלב סעיף ג ה:

סב ה מיי' שם הלכה ז טוש"ע ת"ס סי' תקלב סעיף ג:

סג ו מיי' שם הל' יב טוש"ע שם סעיף ב:

סד ז טוש"ע ת"ס סי' תקלב:

סה ח מיי' שם הל' יג טור ש"ע ת"ס סי' תקלה:

רבינו חננאל

ט' תקיעות בתשע שעות ביום יצא, מט' בני אדם כאחד לא יצא, בזה אחר זה יצא. תקיעה מזה ותרועה מזה [ב]זה אחר זה יצא, ואפילו בסירוגין, ואפי' כל היום כולו. והא דאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק בהלל ומגילה אם שהה כדי לגמור את כולה חוזר לראש, דחזינן לה הכי, ההיא דרביה היא, כלומר ולא סבירא ליה. תנו רבנן תקיעות אין מעכבות זו את זו כגון דתקיעות שבת[ג] ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם וגו'. ברכות, כגון ברכות של קריית שמע וכיוצא בהן ובהני אמר' ברכות אין מעכבות זו את זו. תקיעות וברכות של ראש השנה ויום הכיפורים של שנת היובל, שצריך לומר מלכיות זכרונות ושופרות ביובל כדרך שאומרים בראש השנה, מעכבות זו את זו. מאי טעמא אמר רבה אמר הקב"ה לישראל אמרו לפני בראש השנה מלכיות זכרונות ושופרות, מלכיות שתמליכוני עליכם, זכרונות כדי שיבא זכרוניכם לפני לטובה, ובמה בשופר. נמצאת למד שעל ברכות שיש עמהן תקיעות קחני שמעכבות זו את זו. [ד] מיהא דתניא מנין שבשופר ת"ל והעברת שופר תרועה בחודש השביעי, [אין לי אלא ביובל בר"ה מנין תלמוד לומר בחודש השביעי] שאין ת"ל בחדש השביעי, שכבר נאמר ביום הכיפורים תעבירו שופר, מה ת"ל עוד בחדש השביעי, ללמד שכל תרועות של חדש השביעי בשופר. וכתיב ביה בראש השנה בחדש השביעי באחד לחדש יהיה לכם שבתון וגו'. ומנין שפשוטה לפניה שנאמר והעברת שופר תרועה, לשון העברה היא פשוטה והיא התקיעה, וכתיב והעברת שופר ואחר כך תרועה. ומנין שפשוטה [לאחריה], כלומר ומנין כי צריך תקיעה לאחר התרועה, שנאמר ביום הכפורים תעבירו שופר, אחר שכתב והעברת שופר תרועה, חזר וכתב תעבירו שופר, נמצאת כתובה ביובל תרועה ותקיעה לפניה ותקיעה לאחריה. ומבחודש השביעי [ולפנין] שכל תרועות של חדש השביעי, והן תרועה של ראש השנה כתרועת היובל ובשופר. ומנין לשלש של שלש שלש, שנאמר והעברת שופר תרועה, ובראש השנה כתיב שבתון זכרון תרועה, ועוד כתיב בענייננא דמוספים בראש השנה יום תרועה [יהיה] לכם. וגמרי' יובל מראש השנה וראש השנה מיובל שביעי שביעי לגזירה שוה וכאילו שלש תרועה כתיבי בכל חד וחד. וכל תרועה יש תקיעה לפניה ויש תקיעה לאחריה, נמצאו בראש השנה שלש תרועות וכל תרועה תקיעה לפניה ותקיעה לאחריה. הרי שלש של שלש שלש. וכן ביובל חייבין לומר מלכיות זכרונות ושופרות וגו'. תקיעות בכל אחת ואחת. **ואקשינן** האי הנא מעיקרא גמר תרועות של ראש השנה מן היובל בהיקישא, מה ת"ל בחדש השביעי שיהו כל תרועות של חדש השביעי כזה כדאמרינן, ותשתא הדר מייתי לה בגזירה שוה. ופרקינן אי לאו גזירה שוה [הוה] מיימתינא לה בהיקישא, השתא דאתאי גזירה שוה שהיא גמרא כדקיימא לן אדם דן קל וחומר מעצמו, ואין אדם דן גזירה שווה מעצמו אלא אם קיבל אותה מרבו, גזירה שוה קיבלה מרבו, ומדכתיב ובהקהיל אלא תריעו למדנו שהתקיעה זולתי התרועה. ואין לי שצריך בעניין הזה [ש]כל תרועה צריכה תקיעה לפניה ותקיעה לאחריה אלא במדבר, בראש השנה מנין, ת"ל תרועה תרועה לגזירה שוה, נאמרה תרועה במדבר ונאמרה תרועה בראש השנה, מה תרועה האמורה במדבר בתקיעה לפניה ותקיעה לאחריה, אף [תקיעה] [תרועה] האמורה בראש השנה כן. הא כיצד שלש תרועות שהן בתורה ואחת מדברי סופרים, שתתן זכרון תרועה והעברת שופר תרועה מדברי תורה, ואחת מדברי סופרים יום תרועה יהיה לכם לתלמודו בא. ולא שלקא סוגיא דשמעתא בהכי, ויש נוסחאות אחרות כך. הא כיצד שלש תרועות שהן בתוך מדברי תורה, שבתון זכרון תרועה יום תרועה יהיה לכם מדברי תורה, והעברת שופר תרועה מדברי סופרים, כלומר בגו"ש גמר לה מיובל ולא בר"ש עצמה כתיב. ר' שמואל בר נחמני אומר אחת מדברי תורה, שבתון זכרון תרועה מדברי תורה, ושתים מדברי סופרים, והעברת שופר תרועה נמי מדברי סופרים היא כדאמרן, אבל יום תרועה יהיה לכם לתלמודו הוא בא, ללמד כי תקיעת שופר ביום ולא בלילה. ואידך התי"ק דר' שמואל בר נחמני נפקא ליה כי תקיעת שופר בראש השנה ביום ולא בלילה מדכתיב ביום הכפורים תעבירו שופר בכל מדרשכם. ואקשינן אי מיום הכפורים ילף, לילף מינה לפשוטה לפניה ולאחריה, אמאי ילף לה מבדבר. ופרק והעברת תעבירו לא משמע, כלומר מה הלשון לא משמע כי פשוטה היא, אלא (כג)[ל]דרש מתנא בא, דאמר בעניין הרחיש את הקצר וקיצר את הרחב פסול, שנאמר והעברת דרך תעברתו בעינן בלא שינוי. וכבר פירשנוהו שם תעבירו שופר מאי קאמר רחמנא, עבריה ביד. ותנא דגמר לה בגזירה שוה, אמר לך רב מתנא מדשני קרא בדיבוריה הוה ליה למכתב ותתקע שופר תרועה, מדשינה וכתב והעברת תלמוד ממנה זה וזה, אבל תעבירו ביד לא יתכן למימר דגמרינן מהעברה, דכתיב ויצו משה ויעבירו קול במחנה לאמר, מה להלן הנשמע בקול היא, אף כאן העברת שופר בקול היא. ואקשינן הוב האי הנא דמיימי לה, כי כל תרועה תקיעה לפניה ותקיעה לאחריה, ת"ל תקעו בחדש בכסא ליום חגנו, איזהו חג שהחודש מתכסה בו הוי אומר זה ראש השנה וקאמר רחמנא שופר. מי שאינו יודע הברכות תוקע ויוצא ידי חובה. ומי שאין לו שופר מברך הברכות ויוצא ידי חובה. דהא בראש השנה שחל להיות בשבת מברכין ואין תוקעין. אבל ברכות זו את זו מעכבות, דתניא ברכות של ראש השנה ושל יום הכפורים מעכבות זו את זו. ירושלמי אי מה אמר כהדין טרימוטא וחד אמר תרין דקיקין. ר' חנינא חשש על הדא דר' מנא [כן] הדא דיין. (וידה) [והוידה] אמרה דא תקע בראשונה ומשך בשניה כשהיס בידו. אלא אחת. רבא ב"ר זימנא בשם ר' זעירא אפילו אחת אין בידו, למה, רישא גביה סיפא מצטרף, וסיפא גביה רישא מצטרף, לא רישא אית לה סיפא ולא סיפא אית לה רישא. והא דוקיא כתורוה הוא דמשכח[ח]ת לה בשלשה שברים אבל בתקיעה לא משכחת לה. מי שבירך ואחר כך נתמנה לו שופר תוקע ומריע ותוקע כו'. רב פפא בר שמואל קם צלויי אמר לשמעיה כי נחזינא לך תקע לי. ולית הלכתא כוותיה, אלא כי הא דתניא כשהוא שומען על הסדר ועל סדר ברכות, במה דברים אמורים בחבר עיר אבל שלא בחבר עיר שומען על הסדר אין חבירו מברך לו. ומצוה בתוקעין יותר מן המברכין, כיצד היו לפנינו שתי עיירות באחת ובאחת יתכן שיתקעו ואינו מברכין, כלומר יש להן שם חזן ומתפללין בזו"א, ובאחרת יתכן שיתקעו ואינו"ש שהוא ספק, שהיא מצוה מן התורה. **כשם** שלשליח צבור חייב כך כל יחיד ויחיד חייב, רבן גמליאל אומר שליח צבור מוציא את הרבים ידי חובתן. תניא אמרו לו לר' [גמליאל] לדבריך כו'. אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן מודים חכמים לרבן גמליאל ורב הונא ציפוראה אמר ר' יוחנן הילכתא כרבן גמליאל.

ז) [תוס' פ"ב הי"ב סוכה נד. ערכין י., ב) ברכות כד:, ג) [עמ"ש תוס' לעיל לג: סד"ה שיעורו], ד) לעיל מז, ה) ס"ל נחוקיה, ו) [וער' בפרש"י אלא אלפסי], ז) [תוס' פס"ב], ח) [שבת קו: וש"נ], ט) [וער' תוס' ברכות כב: ד"ה אלא], י) [ל"ל אלא], כ) [ל"ל כלפיי],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מתשעה בני אדם כאחד כו' מתרי גברי משמעי. נ"ב הייגו בשופר שהוא תביב כדמסיק לעיל דתוקע תרתי בעינן מתרי גברי וגם תביב וק"ל ועי' לעיל דף מז:

מוסף רש"י

תשע תקיעות. אלמורות בראש הסנה מן תחורה, אלא במלכות תקיעה תרועה תקיעה ואלא במלכות ומלכות לשופרות, ואלו דעבדינן טפי משום פסיקא דתרועה הוא דלא יהעיגו אי גמוטי הוא אי יולדי הוא (סוכה נד.), ובמה בשופר. ושופרות, שתעלה תפלתכם בתרועה לפני (סדור רש"י סי' קס בשם תוספתא). **כי נהירנא לך.** לסימן סיימתי הברכה (שם ר' קסה ומחזיר"ו סי' שיז, וגורס: נחירנא). **שומען על הסדר.** כתמקתן ר' אבהו קפ"ק דקפ"ק דקי"ק (רש"י על הרי"ף). **רשלא על סדר ברכות.** במלכות קפ"ק ומלכות קפ"ק ומלכות תקיעה תרועה תקיעה דתפרשים נעמא לעיל (שם).

מוסף תוספות

א. בהלל ובמגילה ובתקיעה. מי' הר"ן, ב. שאין התקיעה קודמת לתרועה ולא מאוחרת לה. דיומ"ל, ג. יצא לפי ששמען על הסדר. דמנ"ן. ד. כדאמרינן במגילה פרק הקורא למפרע (יח:) בסירוגין אם שהה כדי לגמור את כולה חוזר לראש, וקצת קשה דהיינו רישא בט' שעות יצא, ושמא יש לחלק דהתם יש לו שעות קבועות לתקוע אבל הכא פעמים שוהה שעה אחת פעמים שוהה שתים. תוס' כרא"ש. ה. וה"ה דהוי מצי לאוקמי דכו"ע אין חוזר לראש ומדלא מוקי הכי ש"מ דהלכה דחוזר לראש. תוס' ברכות כב: ד"ה אלא. ו. [מיהו] נראה לומר דשאני התם (בפ' מי שמתו) דגברא לא חזי וכיון דגברא לא חזי כו"ע סברי דאם שהה חוזר לראש אבל היכא דגברא חזי כגון הכא בתרועות שופר וכן אההיא דמטא דמבואות המטונפות דיכול להניח ידו על פיו וכל היכא דחזי דאינו חוזר לראש. ז. משום דתקיעה ותרועה ותקיעה כולה אחת היא ואפילו הפסקה מועטת פחות מכדי לגמור שלשתן לא יפסיק אלא בשיר ונשימה

ח) תוס' ד"ה הי"ב סוכה נד. ערכין י., ב) ברכות כד:, ג) [עמ"ש תוס' לעיל לג: סד"ה שיעורו], ד) לעיל מז, ה) ס"ל נחוקיה, ו) [וער' בפרש"י אלא אלפסי], ז) [תוס' פס"ב], ח) [שבת קו: וש"נ], ט) [וער' תוס' ברכות כב: ד"ה אלא], י) [ל"ל אלא], כ) [ל"ל כלפיי],

מוסף תוספות

א. בהלל ובמגילה ובתקיעה. מי' הר"ן, ב. שאין התקיעה קודמת לתרועה ולא מאוחרת לה. דיומ"ל, ג. יצא לפי ששמען על הסדר. דמנ"ן. ד. כדאמרינן במגילה פרק הקורא למפרע (יח:) בסירוגין אם שהה כדי לגמור את כולה חוזר לראש, וקצת קשה דהיינו רישא בט' שעות יצא, ושמא יש לחלק דהתם יש לו שעות קבועות לתקוע אבל הכא פעמים שוהה שעה אחת פעמים שוהה שתים. תוס' כרא"ש. ה. וה"ה דהוי מצי לאוקמי דכו"ע אין חוזר לראש ומדלא מוקי הכי ש"מ דהלכה דחוזר לראש. תוס' ברכות כב: ד"ה אלא. ו. [מיהו] נראה לומר דשאני התם (בפ' מי שמתו) דגברא לא חזי וכיון דגברא לא חזי כו"ע סברי דאם שהה חוזר לראש אבל היכא דגברא חזי כגון הכא בתרועות שופר וכן אההיא דמטא דמבואות המטונפות דיכול להניח ידו על פיו וכל היכא דחזי דאינו חוזר לראש. תוס' יפיס ד"ה אלא. ז. משום דתקיעה ותרועה ותקיעה כולה אחת היא ואפילו הפסקה מועטת פחות מכדי לגמור שלשתן לא יפסיק אלא בשיר ונשימה

ט) לעיל ס"ל כגון תקיעות שבתמיד דכתיב ותקעתם כו' ואולי ס"ל נ"כ כגון תקיעות דמעכבות זו את זו מנ"ל דתניא וכו' והיא הכריחא לעיל ג"ע ע"ב.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

כי סליק רבי אבא מימי. שהפליג בספינה ליס וחזר: **בברכות של ר"ה.** לקמן מפרש מ"ש הני: **מאן מודיס.** לו בברכות של ר"ה ויוס"כ ר"מ: **והלכה מכלל דפליגי.** דקאמר ר' יוחנן הלכה כרבן [גמליאל] בהך (ה) דמשמע מכלל דעמדו במחלוקתן: **רבנן.** שאר

אילימא משום דנפישי. פירש בקונטרס דאיכא דמוספי ר"ח ולאש השנה ומלכיות וזכרונות ושופרות כיון שאמר ובתורתך כתוב לאמר כיון שאמר נעשה ונקריב לפניך כמו שכתבת עלינו בתורתך אין צריך לומר מקראות המוספין ובשם רבותיו פירש להא דרב חננאל במלכיות זכרונות ושופרות וקשה הא דלא כרבנן ודלא כר' יוחנן בן נורי דתנן (לעיל לב.) אין פותחין מעשרה מלכיות ר"א ור"ת פירש דלאפוקי דמלכיות זכרונות ושופרות קאי והיכא דהתחיל פליגי דלא יפחות למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה אבל יכול לפטור עצמו לגמרי ע"י בתורתך כתוב לאמר ב אבל מקראות של מוסף צריך להזכיר לעולם שהם במקום הקרבנות ג אבל מוסף דר"ח אין צריך להזכיר בר"ה אלא שדי לו במה שאמר מלבד עולת החדש ומנחתה שבזה נכלל כל מוספי ר"ח העולות וכדי להזכיר גם השעיר שהוא חטאת יאמר ושני שעיריס לכפר ושני תמידים כהלכתן ד):

הדרן עלך יום טוב

וסליקא לה מסכת ראש השנה

אילימא משום דנפישי קראי. דאיכא דמוספי ר"ח ור"ח ומלכיות וזכרונות ושופרות: **כיון שאמר ונקריב לפניך.** כלומר כיון שאמר נעשה ונקריב לפניך כמלות לוגך כמו שכתבת עלינו בתורתך: **אין צריך.** לומר מקראות המוספין: **אלא משום דאוושי.** שהרי כאן משש ומרוכות ומטעות דאין הכל בקיאין בהן. ורבותי מפרשין להא דרב חננאל במלכיות וזכרונות ושופרות וקשיא לי הא דלא כרבנן ולא כר' יוחנן בן נורי דתנן (לעיל דף לב.) אין פותחין מעשרה מלכיות וכו': **ושל פרקים.** מועדות: **מפלגין לפלגין.** שהיה מחזר תלמודו כל שלשים יום: **פוטר היה בו.** שש"ל מוליאס: **אינן בכלל ברכה.** ואע"פ שעם שבשדות בכלל ברכה הני דמלו למיתי קמי כהנים ויפנו כהנים אליהם ויברכום והם לא נאו אינן בכלל ברכה: **אבל דעיר לא.** משום דלא אינסי ויכולין להסדיר תפלתן:

הדרן עלך יום טוב

וסליקא לה מסכת ראש השנה

כי סליק רבי אבא מימי א פירשה מודים חכמים לרבן גמליאל בברכות של ר"ה ושל יוה"כ ב) והלכה מכלל דפליגי בברכות דכל השנה איני והאמר ר' חנה ציפוראה א"ר יוחנן הלכה כרבן גמליאל בברכות של ר"ה ושל יוה"כ אלא אמר רב נחמן בר יצחק מאן מודים רבי מאיר והלכה מכלל דפליגי רבנן דתניא ברכות של ר"ה ושל יוה"כ שליח צבור מוציא הרבים ידי חובתן דברי ר"מ והכ"א כשם ששליח צבור חייב כך כל יחיד ויחיד חייב מאי שנא הני אילימא משום דנפישי קראי והאמר רב חננאל אמר רב ג כיון שאמר ובתורתך כתוב לאמר שוב אינו צריך סבור מינה הני מילי ביחיד אבל בצבור לא אתמר אמר ר' יהושע בן לוי אחד יחיד אחד צבור כיון שאמר ובתורתך כתוב לאמר שוב אינו צריך אמר ר"א לעולם יסדיר אדם תפלתו ואח"כ יתפלל אמר רבי אבא ד מסתברא מילתיה דר' אלעזר בברכות של ר"ה ושל יוה"כ ושל פרקים אבל דכל השנה לא איני והא רב יהודה מסדר צלותיה ומצלי שאני רב יהודה כיון דמתלתין יומין לתלתין יומין הוה מצלי כפרקים דמי אמר רב אחא בר עוירא אמר רבי שמעון חסידא פוטר היה רבן גמליאל אפילו עם שבשדות ולא מיבעיא הני דקיימי הכא אדרבה הני אניסי הני לא אניסי ה) דתני אבא בריה דרב בנימין בר חייא ו עם שאחורי כהנים אינן בכלל ברכה אלא כי אתא רבין אמר רבי יעקב בר אידי אמר רבי שמעון חסידא ח לא פטר רבן גמליאל אלא עם שבשדות מ"ט משום דאניסי במלאכה אבל בעיר ט) לא:

הדרן עלך יום טוב וסליקא לה מסכת ראש השנה

סו א מיי' פ"ח מהל' תפלה הל' י טוש"ע א"ח סי' קכד סעיף ג וטור א"ח סי' תקצא:

סז ב מיי' פ"ג מהל' שופר הל' ח טוש"ע א"ח סי' תקצא סעיף ד הגה"ר"ס:

סח ג מיי' פ"ד מהלכות תפלה הל' יט טוש"ע א"ח סי' ק:

סט ד מיי' פט"ו מהל' נשיאות כפים ה"ח טוש"ע א"ח סי' קמח סעיף כד:

ע ה טור א"ח סי' תקצא:

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה והלכה כו' כרבן גמליאל בהך שמעתין דמשמע:

הגהות הגר"א

[א] גמ' דלמודי (ברכות) תז"מ:

מוסף רש"י

עם שאחורי כהנים אינן בכלל ברכה. שאין הברכה משופה עליהם לעקור רגליהם ולגא לפני הכהנים לחיות מתנבלים פנים כנגד פנים כדם, הלכך אינם בכלל ברכה, כדאמרינן כה תברכו פנים כנגד פנים (שופה לח:). הדרן עלך מסכת ראש השנה

מוסף תוספות

א. לפיכך פי' הוא ז"ל דמפסוקי דמוספין קאמר, והקשו עליו דכיון דאיכא קראי טובא דמלכיות

רבינו חננאל

ואקשינן אי מודו ליה לרבן גמליאל למה ליה לר' יוחנן למימר הלכתא כוותיה, לא אמרינן הלכתא אלא היכא דאיכא פלוגתא. ופריק רב נחמן בר יצחק מאן מודי ליה לרב גמליאל ר' מאיר וחכמים חולקין על זה ועל זה. דתנו רבנן ברכות של ראש השנה ויום הכפורים בלבד, אבל בכל השנה אין הלכה כרבן גמליאל. ומאי שנה ראש השנה ויום הכפורים מן השנה כולה, אילימא משום (דכתי) [דנפישי] בהו קראי, והן עשר מלכיות עשר זכרונות ועשר שופרות, והאמר רב חננאל אמר רב כיון שאמר ובתורתך כתוב לאמר שוב אינו צריך להזכיר הפסוקין, אלא משום דאוושי ברכות. כלומר בכל שבת ומועד מתפללין שבע ובאלו מתפללין [תשע]. אמר ר' אלעזר לעולם יסדיר אדם תפילתו ואחר כך יתפלל. ואמר ר' אבא מסתברא בברכות של ראש שנה ושל יום הכפורים ושל פרקים, אבל של כל השנה כולה לא.

זכרונות ושופרות מאי טעמא קאמר בעל הגמ' אילימא משום דנפישי בהו קראי דמוספי ולא קאמר דהוי טעמא משום דנפישי טובא קראי דמלכיות זכרונות ושופרות. לשי"ל. ב. שאז הוא כולל כולם ביחד דנביאי וכתובי איקרו נמי תורה אבל כשאומר פסוק אחד גילה מחשבתו שלא היה בדעתו לכלול כולם בכלל ובתורתך כתוב הילכך לא יפחות מן המנין למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה. תוס' הש"ש. ג. כדכתיב ונשלמה פרים שפתינו, וכמו שהראה הקדוש ברוך הוא לאברהם בברית בין הבתרים לכשיתבטלו הקרבנות שיהיו ישראל יוצאין בהזכרתן אין לבטלן וצריך להזכיר לעולם. שם.

הדרן עלך י"ט של ר"ה סליקו פירושי רבינו חננאל ממסכת ראש השנה. תהלה לשוכן מעונה

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות